

Morfologie

Seznam studijní literatury:

Příruční mluvnice češtiny. 2. vyd., Praha: Lidové noviny, 1996. 799 s. ISBN 80-7106-134-4.

Hubáček, J., Jandová, E., Svobodová, J. *Čeština pro učitele*. 3. vyd., Opava: VADE MECUM, 2002. 323 s. ISBN 80-86041-30-1.

Čechová, M. a kol. *Čeština - řeč a jazyk*. 2. vyd. Praha: ISV, 2000. 407 s. ISBN 80-85866-57-9.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. 2. vyd. Praha: Academia, 1998. 647 s. ISBN 80-200-0493-9.

Přehled témat:

1. Morfologie. Morf a morfém. Vztah morfologie k jiným jazykovědným disciplínám.
Funkční a formální morfologie.
2. Kritéria třídění slovních druhů.
3. Gramatické kategorie jmen.
4. Gramatické kategorie sloves.
5. Substantiva - třídění, skloňování.
6. Skloňování přejatých substantiv.
7. Skloňování vlastních jmen domácích a cizích.
8. Adjektiva - druhy a skloňování, stupňování.
9. Pronomina - druhy, skloňování.
10. Numeralia - druhy, skloňování.
11. Verba - tvarová soustava, třídění.
12. Neohebné slovní druhy (adverbia, prepozice, konjunkce, partikule, interjekce).
13. Vývojové tendence současné české morfologie.
14. Základní studijní literatura - mluvnice současné češtiny.

Úkoly:

1. Seznam všech **učebnic** českého jazyka pro 1. st. ZŠ u vybraného ročníku:

2. Přehled tvaroslovného učiva **v jedné řadě učebnic** pro 1. st. ZŠ (2.-5. ročník):

3. Zhodnoťte vybranou učebnici ČJ **pro jeden ročník** (přesný bibliografický údaj učebnice) podle stanovených kritérií:

- odborná správnost výkladu
- přiměřenost výkladu věku žáků
- množství cvičení
- různorodost cvičení

Znalost odborné literatury

A. Uveďte přesné bibliografické údaje:

1. Vědecké mluvnice současné češtiny:
2. Vysokoškolské učebnice zaměřené na morfologii:
3. Současné slovníky spisovné češtiny:
4. Encyklopedický slovník současné češtiny:
5. Slovníky jazykovědných (lingvistických) termínů:

B. Odpovězte na otázky:

1. Která z vědeckých mluvnic současné češtiny je kodifikovaná?
2. Která z těchto mluvnic je nejrozsáhlejší a nazývá se akademická?
3. Ve které mluvnici je nejrozsáhleji zpracováno tvarosloví vlastních jmen?

Vysvětlení pojmů:

morfologie
morfonologie
morfonologické alternace
morfém
morf
funkční tvarosloví
formální tvarosloví
paradigma
vzorové paradigma
tvarotvorný základ
tvarotvorný formant
kmen
kořen
koncovka
morfologická varianta
morfologická dubleta
gramatické kategorie
pád
gr. číslo
jmenný rod
gr. životnost
gr. osoba
gr. způsob
kategorie času
kategorie slovesného rodu
kategorie vidu
definice jednotlivých slovních druhů
slovesný tvar určitý
slovesný tvar neurčitý
slovesný tvar jednoduchý
slovesný tvar složený
slovesné třídy (princip členění sloves do tříd)
slovesa izolovaná
přídavná jména kvalitativní
přídavná jména relační
jmenný tvar přídavného jména
rodová a bezrodá zájmena
primární a sekundární předložky
spojky parataktické
spojky hypotaktické

Latinské ekvivalenty českých termínů:

tvarosloví
vzor
skloňování
časování
ohýbání
střídání hlásek
podstatné jméno
přídavné jméno
zájmeno
číslovka
sloveso
příslowce
předložka
spojka
citoslovce
částice
1. – 7. pád
číslo jednotné
číslo množné
rod mužský
rod ženský
rod střední
sl. způsob oznamovací
sl. způsob rozkazovací
sl. způsob podmiňovací
čas přítomný
čas minulý
čas budoucí
sl. rod činný
sl. rod trpný
sloveso dokonavé
sloveso nedokonavé
příčestí činné
příčestí trpné
přechodník
slovesný tvar jednoduchý
slovesný tvar složený
neurčitý tvar slovesa
dvojtvar
jméno obecné
jméno vlastní
1.– 3. stupeň (příd. jmen nebo příslovci)
předložky vlastní a nevlastní
spojky souřadící
spojky podřadící